

USTAVNI SUD CRNE GORE

Vlada Crne Gore je, na sjednici održanoj dana 1. aprila 2021. godine, razmotrila **Inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti člana 329 stav 4 i člana 330 st. 1 i 3 Zakona o parničnom postupku („Službeni list RCG“, br. 22/04 i 76/06 i „Službeni list CG“ br. 48/15, 51/17, 34/19 i 76/20)**, koju je Ustavnom sudu Crne Gore podnio Stevan Lepetić, advokat iz Herceg Novog, a Ustavni sud dostavio Vladi radi davanja mišljenja.

S tim u vezi, Vlada daje sljedeće

MIŠLJENJE

Podnosilac je u Inicijativi u bitnom naveo da su odredbe člana 329 stav 4 i člana 330a st. 1 i 3 Zakona o parničnom postupku u suprotnosti sa Ustavom i zakonom. Kada je riječ o članu 329 stav 4 Zakona, naveo je da je on u suprotnosti sa članom 19 Ustava kojim je propisano da svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda, odnosno da zaštita mora biti jednaka i kada su na strani tuženih Država, Prijestonica i opština, dok je član 330a st. 1 i 3 Zakona u suprotnosti sa članom 17 stav 2 Ustava, kojim je propisano da su svi pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo. Istakao je da iz navedenih normi Ustava proizilazi da Država, Prijestonica i opštine moraju pred zakonom biti jednake, a da pred zakonom i sudom pogotovo moraju biti svi jednaki, nezavisno od toga koga tuže, bilo koje fizičko ili pravno lice ili pak Državu, Prijesticu ili opštinu. Dalje je naveo da postoji nesaglasnost člana 330a stav 1, kojim je propisano da su stranke dužne da lično prisustvuju prvom sastanku sa medijatorom, i člana 330a stav 3 Zakona, kojim je propisano da stranke, ukoliko lično ne dođu na prvi sastanak sa medijatorom, trpe posljedice u vidu plaćanja troškova protivnoj stranci sa članom 88 stav 1 i članom 90 Zakona, kojima je propisano da stranke mogu da preduzimaju radnje u postupku lično ili preko punomoćnika, odnosno da radnje u postupku koje punomoćnik preduzima u granicama punomoćja imaju isto pravno dejstvo kao da ih je preduzela sama stranka.

Smatramo da nema osnova za prihvatanje podnijete inicijative.

Član 329 stav 4 Zakona o parničnom postupku glasi: „Sud je dužan da posebnim rješenjem uputi stranke na prvi sastanak sa medijatorom: 1) ako je jedna od stranaka Crna Gora, Glavni grad, Prijestonica, odnosno opština; 2) u privrednim sporovima, osim u sporovima sa međunarodnim elementom, u sporovima iz odnosa na koje se primjenjuje statusno (kompanijsko) pravo i u sporovima u kojima je stranka u stečajnom postupku upućena na parnični postupak; 3) u drugim slučajevima propisanim posebnim zakonom.“

Član 330a stav 1 glasi: „Kad sud uputi stranke na prvi sastanak sa medijatorom u skladu sa članom 329 st. 3 i 4 ovog zakona, stranke su dužne da lično prisustvuju prvom sastanku sa medijatorom“, dok stav 3 glasi: „Ako stranka bez opravdanog razloga ne dođe na prvi sastanak sa medijatorom, dužna je da, nezavisno od ishoda sudskog postupka, naknadi protivnoj stranci troškove koje je prouzrokovala svojom krivicom.“

Ustavom je propisano: da se zakonom, u skladu sa Ustavom, između ostalog, uređuje način osnivanja, organizacija i nadležnost organa vlasti i postupak pred tim organima, ako je to neophodno za njihovo funkcionisanje (član 16 stav 1 tačka 3); da su svi pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo (član 17 stav 2); da svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda (član 19).

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku („Službeni list CG“, broj 76/20) izvršeno je usaglašavanje ovog procesnog zakona sa Zakonom o alternativnom rješavanju sporova, pa su, s tim u vezi, članom 4 izvršene izmjene čl. 329 i 330 i dodati čl. 330a i 330b, kojima su uređena pitanja koja se odnose na alternativno rješavanje sporova, odnosno postupanje i dužnosti suda kada je o ovim metodama rješavanja sporova riječ. Tako je u članu 329 propisana obaveza suda da u toku parničnog postupka prvenstveno upozna stranke sa mogućnošću rješavanja spora medijacijom ili drugim načinima alternativnog rješavanja sporova (stav 1), zatim da, ako ocijeni da bi se spor mogao uspješno riješiti medijacijom, preporučiti strankama ovaj način rješavanja spora (stav 2), da rješenjem uputi stranke na prvi sastanak sa medijatorom ako smatra da je to opravdano (stav 3), a stavom 4, čija se ustavnost Inicijativom osporava, propisani su slučajevi u kojima sud obavezno upućuje stranke na prvi sastanak sa medijatorom.

Dakle, navedenim odredbama člana 329 uređuje se odnos suda prema medijaciji i drugim načinima alternativnog rješavanja sporova, dok propisivanje u osporavanom stavu 4 istog člana, koje predviđa obavezno upućivanje stranke na prvi sastanak sa medijatorom, ostavlja strankama mogućnost da sporove koji su ocijenjeni kao medijabilni pokušaju da riješe

bez vođenja sudskog postupka, odnosno u postupku u kojem se do zadovoljavajućeg rješenja za sve učesnike dolazi na efikasniji i ekonomičniji način. Samim tim, ovakvo propisivanje nije u suprotnosti sa članom 17 stav 2 Ustava, s obzirom na to da se pravom na jednakost svih pred zakonom jemči zaštita od arbitrarnog odlučivanja sudova i drugih državnih organa koji vrše javna ovlašćenja, pri čemu se ona, između ostalog, zasniva na načelu da državni organi u istovjetnim slučajevima jednako odlučuju, odnosno da istovjetna činjenična i pravna stanja ne mogu imati bitno različit ishod. Dalje, predmetnim legislativnim rješenjem nije dovedena u pitanje ni jednaka pravna zaštita prava i sloboda proklamovana u članu 19 Ustava (s obzirom na to da je njime predviđen obavezan prvi sastanak sa medijatorom, ne i obavezno rješavanje spora u postupku medijacije). Dakle, svaka stranka dobrovoljno odlučuje da li će rješenje svog spora zatražiti u postupku medijacije ili u sudskom postupku, pri čemu propisivanje obaveznog prisustva prvom sastanku sa medijatorom ima za cilj upoznavanje stranaka sa prednostima rješavanja spora u postupku medijacije, a na sastanku će stranke, shodno principu dobrovoljnosti, odlučiti da li će prihvatiti medijaciju, pri čemu u slučaju neprihvatanja ne mogu nastupiti negativne posljedice. Predmetna zakonska rješenja u skladu su sa odredbama Direktive Evropskog parlamenta i Savjeta o određenim aspektima medijacije u građanskim i trgovačkim stvarima broj 52/2008 od 21. maja 2008. godine, kao i sa praksom Evropskog suda pravde, koji je u spojenim predmetima Rosalba Alassini i ostali (C-317/08, C318/08, C-319/08 i C-320/08) od 18. marta 2010. godine, presudio da je italijanski zahtjev da se održi prvi obavezan sastanak sa medijatorom prije sudskog postupka legitiman cilj italijanskog prava, a da je u opštem interesu da stranke prvo primijene jeftinije metode rješavanja sporova, kao i da se smanji opterećenje sudova i poveća efikasnost pravosuđa. Napominjemo da su predmetne odredbe dobile pozitivno mišljenje Evropske komisije, sa kojom je tokom pripreme teksta zakona uspostavljena aktivna saradnja.

Što se tiče navoda podnosioca Inicijative u odnosu na član 330a Zakona o parničnom postupku, ukazujemo na to da Zakon o parničnom postupku u članu 88 stav 1 propisuje da stranke mogu da preduzimaju radnje u postupku lično ili preko punomoćnika, ali da sud može pozvati stranku koja ima punomoćnika da se pred sudom lično izjasni o činjenicama koje treba utvrditi u parnici, dok u članu 90 propisuje da radnje u postupku koje punomoćnik preduzima u granicama punomoćja imaju isto pravno dejstvo kao da ih je preduzela sama stranka.

Navodi podnosioca Inicijative – da postoji međusobna neusklađenost odredaba Zakona o parničnom postupku, odnosno da

osporene odredbe člana 330a st. 1 i 3 nijesu usklađene sa članom 88 stav 1 – nijesu prihvatljivi zato što se navedenim članovima uređuje učešće stranka u različitim fazama sudskog postupka i postupku medijacije. Smisao ličnog prisustva stranke prvom sastanku sa medijatorom ogleda se u prirodi ovog neformalnog i dobrovoljnog postupka u kojem prvi sastanak sa medijatorom omogućava načelno upoznavanje stranaka sa samim postupkom medijacije i načinom postizanja zadovoljavajućeg rješenje spora u medijaciji, dok se članom 88 stav 1 uređuje pitanje preuzimanja radnji u sudskom postupku od strane stranke ili njenog punomoćnika. Takođe, nasuprot navodima podnosioca Inicijative, pravne posljedice propuštanja stranke da prisustvuje prvom sastanku sa medijatorom ne nastupaju u svakom pojedinom slučaju, već u situacijama kada stranka ne dođe bez opravdanog razloga, što podrazumijeva da će prvi sastanak biti odložen uvijek kada stranka objektivno bude spriječena da pristupi.

Na osnovu navedenog, smatramo da odredbe člana 329 stav 4 i člana 330a st. 1 i 3 Zakona o parničnom postupku nisu nesaglasne sa Ustavom.

PREDSJEDNIK
Prof. dr Zdravko Krivokapić

